

“Improving the system of quantitative indicators for risk assessment of financial companies”

AUTHORS

Valeriia Shorokh

ARTICLE INFO

Valeriia Shorokh (2021). Improving the system of quantitative indicators for risk assessment of financial companies. *Development Management*, 19(1), 1-9.
doi:[10.21511/dm.19\(1\).2021.01](https://doi.org/10.21511/dm.19(1).2021.01)

DOI

[http://dx.doi.org/10.21511/dm.19\(1\).2021.01](http://dx.doi.org/10.21511/dm.19(1).2021.01)

RELEASED ON

Wednesday, 29 December 2021

RECEIVED ON

Wednesday, 24 February 2021

ACCEPTED ON

Thursday, 18 March 2021

LICENSE

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

JOURNAL

"Development Management"

ISSN PRINT

2413-9610

ISSN ONLINE

2663-2365

PUBLISHER

LLC “Consulting Publishing Company “Business Perspectives”

FOUNDER

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

NUMBER OF REFERENCES

26

NUMBER OF FIGURES

0

NUMBER OF TABLES

2

© The author(s) 2021. This publication is an open access article.

BUSINESS PERSPECTIVES

Publisher

LLC "CPC "Business Perspectives"
Hryhorii Skovoroda lane, 10,
Sumy, 40022, Ukraine
www.businessperspectives.org

S. KUZNETS KHNUe

Founder

Simon Kuznets Kharkiv National
University of Economics, Nauky
avenue, 9-A, Kharkiv, 61166,
Ukraine
<http://www.hneu.edu.ua/>

Received on: 24th of February, 2021
Accepted on: 18th of March, 2021
Published on: 29th of December, 2021

© Valeriia Shorokh, 2021

Valeriia Shorokh, Ph.D. Student,
Simon Kuznets Kharkiv National
University of Economics, Ukraine.

This is an Open Access article,
distributed under the terms of the
[Creative Commons Attribution 4.0
International license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits
unrestricted re-use, distribution,
and reproduction in any medium,
provided the original work is
properly cited.

Valeriia Shorokh (Ukraine)

IMPROVING THE SYSTEM OF QUANTITATIVE INDICATORS FOR RISK ASSESSMENT OF FINANCIAL COMPANIES

Abstract

The paper examines the existing methodological recommendations for assessing risk of financial institutions of non-bank financial services market participants. In particular, the focus is on the activities of financial companies, which are the largest non-banking market participants. The purpose of the study is to develop an approach to risk assessment of financial companies. The methodological basis for achieving the goal is a systematic analysis of the existing provisions of the regulator on the criteria for assessing the risk of financial institutions. The paper examines in detail the state of the modern risk assessment system in accordance with the criteria developed by the regulator, identifies key shortcomings of the recommendations and proposes to supplement the existing list of indicators that were taken into account by the previous regulator. An analysis of the legislation on the availability of quantitative indicators for assessing risk of non-banking financial services market participants was carried out, which made it possible to offer an expanded list of criteria for achieving the research goal. The expediency of the proposed system of quantitative indicators for assessing the risks of activity is confirmed by the existing actions of the regulator, which partially coincide with the proposed provisions. The developed recommendations provide an opportunity to improve the risk assessment system both for inspections by supervisors and for financial institutions seeking to strengthen pre-ventive measures for their management.

Keywords

risk, risk criteria, regulator, system of indicators, financial companies, non-banking financial services market

JEL Classification

G20, G23, G28

В. Д. Шорох (Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ РИЗИКУ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ КОМПАНІЙ

Анотація

У статті досліджено існуючі методичні рекомендації щодо здійснення оцінки ризику діяльності фінансових установ учасників ринку небанківських фінансових послуг. Зокрема, зосереджено увагу на діяльності фінансових компаній, які є найбільшими за кількістю суб'єктами небанківського ринку. Метою дослідження є розробка підходу до оцінки ризику діяльності фінансових компаній. Методичним підґрунтям досягнення мети є системний аналіз існуючих положень регулятора щодо критеріїв оцінки ризику діяльності фінансових установ. У статті детально досліджено стан сучасної системи оцінки ризику відповідно до розроблених регулятором критеріїв, визначено ключові недоліки рекомендацій та запропоновано доповнити існуючий перелік показниками з оцінки діяльності, враховуючи досвід попереднього регулятора. Проведено аналіз законодавства щодо наявності в ньому кількісних показників оцінки ризику діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг, що дозволив запропонувати розширений перелік критеріїв для досягнення мети дослідження. Доцільність запропонованої системи кількісних показників оцінки ризиків діяльності підтверджена наявними діями регулятора, що частково співпадають з висунутими положеннями. Розроблені рекомендації дають можливість удосконалити систему оцінки ризиків як для перевірок органами нагляду, так і для фінансових установ, що прагнуть посилити превентивні заходи з їх управління.

Ключові слова

ризик, критерії ризику, регулятор, система показників, фінансові компанії, ринок небанківських фінансових послуг

Класифікація JEL

G20, G23, G28

ВСТУП

У сучасних умовах економічної кризи, коронакризи, загострення конфлікту на Сході країни функціонування фінансових установ в аспекті оцінки їх ризику є актуальним питанням. Окрім того, ринок небанківських фінансових послуг переживає зміну Регулятора, що суттєво впливає на державне регулювання та нагляд з його боку. Національний банк України окреслив свої наміри щодо діяльності цих фінансових установ [14] як спрощену процедуру перевірок, мотивуючи це відсутністю значного ризику для фінансової системи через механізми залучення коштів, що не включають збереження населення. Але, наявні рекомендації [22], що представив Національний банк України для оцінки ризику діяльності фінансових установ через систему критеріїв не враховують мінімальні потреби учасників ринку до реалізації ризико-орієнтованого підходу у власній управлінській системі та лише поверхнево аналізують ризик їх діяльності.

Таким чином, існує реальна потреба у систематизації та удосконаленні системи оцінки ризику діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг, що спрямована на всебічний аналіз особливостей специфічної діяльності кожного суб'єкта. Методичні рекомендації, що враховують широкий спектр показників, глибоко досліджують означений процес дозволять в подальшому розвитку галузі спростити механізм оцінки ризику як для фінансових установ, так і для Регулятора. Також, можливості реалізації подібного підходу сприятимуть розробці превентивних заходів для усіх користувачів на ринку небанківських фінансових послуг, загалом, та фінансових компаній, зокрема.

1. ЛІТЕРАТУРНИЙ ОГЛЯД

Проблемами оцінки ризику діяльності, загалом, займалися такі вчені як: Бланк [4], Балабанов [2], Вітлінський [23] та ін., що розглядали управління ризиком лише з позиції мінімізації збитків, надаючи рекомендації щодо кількісної оцінки ризиків з використанням економіко-статистичних методів, оцінки фінансового стану різних учасників ринку фінансових послуг. Внукова, Смоляк [24] і Дядюк [6], в свою чергу, розкривали проблему кількісної оцінки ризику в реальних умовах, віддаючи перевагу комбінованим методам, використовуючи аналіз фінансових коефіцієнтів та відповідно статистичні методи. Таким чином, ризик як негативна умова, що сприяє гальмуванню розвитку діяльності установи є достатньо дослідженим процесом, а методи його оцінки економічно обґрунтованими та різноманітними. Доказом цього слугують сучасні наукові доробки таких зарубіжних науковців як Вербано, Вентуріні [18], Турра [17], що узагальнили знання про ризик як категорію через таксономію існуючих літературних джерел та згрупували методи його визначення та мінімізації. Але, ризик діяльності окремо взятих фінансових установ, наприклад, фінансових компаній має різну природу кількісної оцінки, що не відображається повною мірою у дослідженнях сучасних науковців як вітчизняних, так і зарубіжних. Проблеми оцінки ризику небанківських фінансових установ однаково актуальні для України та інших країн світу. Так, сучасні публікації зарубіжних авторів [3; 12] наголошують на процесі управління ризиком через його комплексну експертну оцінку, звертаючи увагу на неможливість доступу до звітностей фінансових компаній, що залишається спірним питанням і для українського ринку фінансових послуг. Наявні праці вчених, що спрямовані на діяльність інших суб'єктів ринку фінансових послуг підкреслюють цей проблемний аспект.

Так, теоретичні аспекти оцінки ризику діяльності такого суб'єкту як банк досліджували Азаренкова [1], Бондаренко [5], Граділь [8], Марковіц [11], Пернарівський [15], Христофорова [9] та ін. А процеси управління ризиками в діяльності банку відзначали в своїх працях Васильєва [16], Гайдаржийська [7], Єпіфанов [25], Козьменко [26], Матлага [13] та ін. Отже, дослідники у своїй більшості займаються оцінкою ризиків виключно в межах банківської сфери, що впливає на стан розвитку діяльності інших учасників ринку небанківських фінансових послуг. І хоча останнім часом ризик став актуальною проблемою функціонування будь-якої фінансової установи, усі перелічені праці не стосуються, безпосередньо, діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. Цей кластер залишається недостатньо дослідженим через необробленість звітності цих установ та відсутність досвіду застосування відповідного

нормативно-правового забезпечення регулятора. Так, за сучасних економічних умов виникає нагальна проблема оцінки ризику діяльності учасників ринку, особливо тих, що через неоднорідність та різноспрямованість ліцензій не мають чіткої системи оцінки ризику діяльності (фінансові компанії). Вирішення цих проблемних аспектів можливе за наявності методичних рекомендацій, що враховують всебічність діяльності фінансових компаній та їх індивідуальні ризики.

2. МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є удосконалення методичних рекомендацій до оцінки ризику діяльності фінансових компаній через систему кількісних показників.

3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною основою дослідження є праці сучасних науковців та законодавство України у сфері регулювання ринків фінансових послуг, особливо в аспектах оцінки ризиків діяльності фінансових установ, що надають небанківські фінансові послуги. Для досягнення визначеної мети дослідження використано систему загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: теоретичне узагальнення (для уточнення показників оцінки ризику діяльності фінансових компаній); порівняння (для співвіднесення різних систем кількісних показників оцінки ризику); системний аналіз, формалізація (для визначення прогалів у сучасному підході до оцінки ризику діяльності фінансових компаній); синтез (для формування методичних рекомендацій щодо системи оцінки ризику діяльності фінансових компаній).

4. РЕЗУЛЬТАТИ

Відповідно до закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 12.09.2019 року №79-ІХ [20] припинено повноваження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Натомість функції регулювання ринками небанківських фінансових послуг покладено на Національний банк України (далі – НБУ, Регулятор). З метою визначення періодичності проведення планових інспекційних перевірок оновлений Регулятор у грудні 2020 року розробив та затвердив Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільну важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок, та порядок їх застосування (далі – Положення) [22]. Це Положення – джерело сучасного законодавства, що представляє методичні рекомендації із оцінки ризику діяльності учасників ринку небанківського фінансових послуг. При вивченні структури та інформаційного наповнення Положення визначено, що запропонована система оцінювання включає три критерії, а саме: «стан корпоративного управління, управління ризиками та внутрішнього контролю; показники діяльності; дотримання обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів і ризиковості операцій, інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами» [22].

Окрім того, оцінка здійснюється за трьома суб'єктами ринку небанківських фінансових послуг – страховик; кредитна спілка; фінансова компанія, лізингодавець та ломбард. Тобто, третя складена група в Положенні представлена фінансовими установами або особами, що мають той же ліцензійний статус, але за суттю займаються різними виключними видами діяльності. Вірогідно, поєднання цих учасників відбулось через те, що класифікація діяльності цих фінансових установ відповідає поняттю «фінансова компанія», але механізми надання різних фінансових послуг за своєю природою, хоча іноді і схожою з кредитуванням, має суттєві відмінності. Так, в діяльності ломбардів фігурує визначення застави, зберігання речей, а в діяльності лізингодавців – посередницькі послуги, фінансова оренда тощо. Крім того, діючі факторингові компанії займаються управлінням фінансовими активами в інтересах

третіх осіб. З точки зору сутності діяльності цих фінансових установ важливим аспектом залишається абсолютна відмінність у ризиках, що беруть на себе ці учасники ринку небанківських фінансових послуг, а тому і процес їх оцінювання має нести спеціальний характер. Отже, подальше дослідження спрямоване на удосконалення основних питань в Положенні та визначення показників оцінки ризику саме третьої групи фінансових установ. Більш того, особливу увагу приділено саме фінансовим компаніям як кількісно найбільшим учасниками ринку небанківських фінансових послуг.

Представлене Регулятором Положення містить, як вже зазначалось, три критерії, перший з яких включає формальне оцінювання заходів із подання звітності, дотримання вимог законодавства щодо захисту прав здобувачів послуг, результатів зовнішнього аудиту тощо. Оцінювання за цим критерієм здійснюється якісним шляхом на предмет відповідності наявним пунктам, що мають значення для НБУ в межах завдань, що відповідають контрольній функції органу, але для процесу оцінювання ризику діяльності ці аспекти носять похідний характер, тому надалі сконцентровано увагу на удосконаленні двох інших критеріїв оцінки ризиків діяльності фінансових компаній, що визначені як кількісні показники діяльності, їх відповідність нормативам.

Щодо переліку показників, які характеризують зазначені критерії, у Положенні їх всього два, по одному показнику на кожний критерій – видані гарантії (за строком) за період оцінювання, дотримання нормативу розміру власного капіталу та або інших нормативів [22]. На погляд автора, така оцінка не є всебічною та не може повно окреслити ступінь ризику діяльності фінансової компанії, тому для більш охопленого аналізу запропоновано застосовувати певний перелік коефіцієнтів. Окрім того, зазначений регулятором перелік дає змогу включати нормативи на власний розсуд перевіряючого, що вносить суб'єктивний аспект контролю та обмежує фінансові компанії відсутністю чітких методичних рекомендацій до оцінки їх ризиків.

Дійсно, сучасні науковці хоча і приділяють увагу процесу оцінювання ризику фінансових установ, оминають аналіз діяльності фінансових компаній, через що, як зазначалось, кількість публікацій за темою невелика та носить характер рекомендацій. Тому, для побудови комплексної системи показників оцінки ризику діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг запропоновано застосовувати показники з нормативно-правових актів, що ввів попередній Регулятор або з розпоряджень, що втратили свою чинність не через недієвість, а зміну Регулятора, а саме – Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Положення про обов'язкові фінансові нормативи та вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами фінансових установ, що отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з надання гарантій та поручительств» від 30.05.2019 року №980 [21] (далі – Розпорядження-1) та Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Порядку надання звітності фінансовими компаніями, фінансовими установами - юридичними особами публічного права, довірчими товариствами, а також юридичними особами - суб'єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але мають визначену законами та нормативно-правовими актами Держфінпослуг або Нацкомфінпослуг можливість надавати послуги з фінансового лізингу» від 27.01.2004 року №27 [19] (далі – Розпорядження-2). Для наочності показники зведено, систематизовано та співвіднесено до існуючого Положенням оцінки ризику діяльності фінансових установ на ринку небанківських фінансових послуг (Таблиця 1).

Таблиця 1. Зведені показники оцінки ризику діяльності фінансових компаній

Джерело: Розроблено автором на основі [19; 21].

Зведені показники оцінки ризику діяльності фінансових компаній	Порівняння з існуючою системою оцінки, що визначена Положенням
Показники діяльності за Розпорядженням-1	
Обсяг наданих фінансових послуг	Відсутній
Вартість активів фінансових компаній, в тому числі за строком дії договорів	Відсутній
Кількість укладених договорів (наявна вимога, майбутня вимога)	Збігається
Лізингові платежі (для лізингодавців)	Відсутній
Джерела фінансування	Відсутній
Дотримання нормативів за Розпорядженням-2	
Норматив адекватності капіталу	Збігається
Норматив максимального ризику на одну особу або пов'язаних осіб	Розрахунок можливий
Норматив запасу ліквідності	Розрахунок можливий
Вимоги щодо обмеження ризиків гаранта з фінансовими активами	Розрахунок можливий

Як видно з Таблиці 1, запропоновані для розгляду нормативно-правові акти [19; 21] більш глибоко розкривають процес оцінювання діяльності фінансових компаній, надаючи можливість особам, що проводять перевірки детальніше ознайомитись зі станом установи. Перелік представлених показників відрізняється від критеріїв діючого Положення НБУ, в якому відсутні нормативи запасу ліквідності, максимального ризику, обсягу наданих фінансових послуг, вартості активів, розміру лізингових платежів. Деякі нормативи можуть визначатись на думку НБУ, але які саме не уточнюються у відповідному нормативному документі. Таким чином, існуючий перелік показників оцінки діяльності фінансових компаній та дотримання ними нормативів, що представлений НБУ для проведення перевірок можливо розширити за рахунок врахування ними досвіду Нацкомфінпослуг, що поданий у Розпорядженнях 1 та 2.

Усі запропоновані показники оцінки ризику діяльності фінансової компанії потребують для розрахунку інформації, що наведена у фінансовій звітності, яку, на теперішній час, такі фінансові установи оприлюднюють несвоєчасно. Тобто, актуальною проблемою залишається недотримання зобов'язання усіма учасниками ринку небанківських фінансових послуг оприлюднення звітів, що не дає можливість провести розрахунки відповідно запропонованим показникам. Так, у реєстрі фінансових установ, станом на 01.07.2021 року функціонує 33 фінансові компанії, для яких основною ліцензійною діяльністю, окрім інших, є фінансовий лізинг. Однією з фінансових компаній, що своєчасно та з дотриманням вимог розміщує офіційно фінансову звітність є ТОВ «Міжрегіональна інвестиційно-лізингова компанія» [10], на прикладі якої, запропоновано здійснити оцінку ризику діяльності відповідно до показників, що наведено в Таблиці 1. Результати розрахунку наведено в Таблиці 2.

Таблиця 2. Результати оцінки ризику діяльності ТОВ «Міжрегіональна інвестиційно-лізингова компанія»

Джерело: Розроблено автором на основі [10; 19; 21].

Зведені показники оцінки ризику діяльності фінансових компаній	Норматив	Значення показника у 2020 році (тис. грн)	Відповідність нормативу
Показники діяльності за Розпорядженням-1			
Обсяг наданих фінансових послуг	–	1.135	Виконується
Вартість активів фінансових компаній, в тому числі за строком дії договорів	–	11.396	Виконується
Кількість укладених договорів (наявна вимога, майбутня вимога)	–	Не визначено за відсутності оприлюдненого розміру лізингодавцем	–
Лізингові платежі (для лізингодавців)	Не перевищувати балансової вартості предмету лізингу. Як правило 8-10%	Не визначено за відсутності оприлюдненого розміру лізингодавцем	–
Джерела фінансування	Власний або залучений капітал	Власний капітал	Виконується
Дотримання нормативів за Розпорядженням-2			
Норматив адекватності капіталу, %	≥7	66	Виконується
Норматив максимального ризику на одну особу або пов'язаних осіб, %	<20	73	Не виконується
Норматив запасу ліквідності, тис. грн	>0	11.011,5	Виконується
Вимоги щодо обмеження ризиків гаранта з фінансовими активами	–	Виконується	–

Як видно з Таблиці 2, два показники, що стосуються сутності договорів лізингу та кількості їх укладення за звітний період не є можливим визначити через відсутність такої інформації в офіційній фінансовій документації. По-перше, дані носять індивідуальний договірний характер для кожного окремого клієнта товариства, по-друге – вони є конфіденційними. Щодо обсягу наданих фінансових послуг запропоновано визначати їх через дохід від реалізації продукції (послуги лізингу), наявність якого свідчить про ступінь активності учасника ринку небанківських фінансових послуг, а, в свою чергу, власні джерела фінансування є позитивним показником в управлінських процесах такої фінансової установи. Нормативи, що визначені у представленому розрахунку, виконуються за розміром капіталу та запасом ліквідності, що характеризує своєчасність виконання фінансовою установою зобов'язань за наданими послугами лізингу. Щодо максимального ризику на одну пов'язану особу – норматив не виконується. Цей показник визначається як співвідношення суми вимог фінансової компанії та фінансових зобов'язань, наданих нею до регулятивного капіталу фінансової установи. Не дотримання цього нормативу свідчить про невиконання певних зобов'язань партнерів фінансової установи перед нею. Вимоги щодо обмеження ризиків, як свідчить звітність ТОВ «Міжрегіональна інвестиційно-лізингова компанія», виконуються в повному обсязі через наявність внутрішньої системи управління ризиками діяльності, дотримання норм законодавства в процесі здійснення своєї діяльності та проведення будь-яких розрахунків нормативів за балансовою вартістю. Таким чином, оцінка ризиків діяльності ТОВ «Міжрегіональна інвестиційно-лізингова компанія» свідчить про своєчасне та безумовне виконання ним зобов'язань перед своїми клієнтами, але, незважаючи на перспективність фінансової установи з питань запобігання ризиків існує певна загроза втрати власних ресурсів через невважену роботу з партнерами. Отриманий результат не є глибоким аналізом ситуації щодо оцінки ризику, не враховує його різновиди та особливості впливу, через що потребує уточнень та доповнень.

Застосування методики на практиці, безперечно, надає можливість ознайомитись з діяльністю фінансових установ, але, варто зазначити, що представлені показники досить поверхнево аналізують діяльність фінансових компаній, майже не враховуючи їх специфіку. Тобто, для розробки системи кількісних показників оцінки ризику діяльності фінансових компаній їх не достатньо. Наведені нормативи можуть слугувати перехідними положеннями при здійсненні оцінки ризику діяльності, але для підвищення якості процесу варто доповнити систему показників не універсальними, а спеціальними показниками, що притаманні оцінці діяльності конкретного учасника ринку небанківських фінансових установ. Безперечно, для запровадження цих змін Регулятору необхідний час аби скоординувати свою діяльність та посилити процес оцінки ризику. Також, можна зазначити, що велика кількість ліцензій фінансових компаній призупиняє процес реалізації таких змін або відстрочує їх, але певні підтвердження запропонованих у статі аспектів знаходять своє відображення у нормативних положеннях НБУ на теперішній час, що характеризує напрям Регулятора з цього питання та наголошує на можливостях розвитку сфери регулювання ринків небанківських фінансових послуг.

Так, Регулятор, підтвердив наявні проблеми оцінки ризику діяльності фінансових компаній-лізингодавців та розпочав процедуру обговорення пропозицій щодо посилення механізму шляхом оприлюднення у травні 2020 року Білої книги «Майбутнє регулювання небанківського лізингу» [14]. Цей документ висвітлює сучасний стан розвитку ринку фінансового лізингу, його проблеми та шляхи їх подолання. Як проблему Регулятор вбачає невідповідність звітності фінансових компаній-лізингодавців МСФЗ, відсутність системи управління ризиками та системи внутрішнього контролю. Дійсно, можна погодитись, що проблеми формування системи показників оцінки діяльності фінансових компаній можна вирішити шляхом приведення їх фінансової звітності у відповідність міжнародним стандартам, що дозволить інтегрувати дані про результати роботи в науковий простір, що відобразиться на створенні різних методичних рекомендаціях, посилить процедуру внутрішнього контролю і, імовірно, актуалізує проблеми аналізу ризиків їх діяльності, але такі заходи не є вичерпними та потребують ініціативи з боку Регулятора.

Окрім того, у Білій книзі зазначено, що майбутнє регулювання фінансового лізингу передбачає врахування таких критеріїв як балансова вартість активів, частка лізингової компанії на ринку, кількість та значущість порушень законодавства. Також в якості переліку показників діяльності фінансових

компаній-лізингодавців запропоновано утримання власного капіталу на належному рівні, затвердження, актуалізація та виконання бізнес-плану, запровадження належного корпоративного управління та системи внутрішнього контролю, запровадження належної системи управління ризиками та фінансового моніторингу, надання регулярної інформації до НБУ, розкриття інформації в мережі. Як видно, перелік містить лише один кількісний показник, що відповідає чинним критеріям оцінки ризику діяльності фінансових компаній. Представлена інформація в Білій Книзі врахована в Положенні частково, а модель регулювання НБУ, на теперішній час, залишається не реалізованою в повному обсязі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, для здійснення якісної оцінки ризику діяльності фінансових компаній необхідно посилити систему кількісних показників, що запропоновано реалізовувати шляхом врахування досвіду попереднього Регулятора (Нацкомфінпослуг), удосконаленням переліку індивідуальними (специфічними) коефіцієнтами, які відрізняють учасників один від одного. Також, універсальний підхід до оцінки ризику діяльності фінансових компаній, що представлений у чинному Положенні, не є достатнім до виконання через абсолютну різну природу ризиків, що приймає на себе ломбард, лізингодавець чи фінансова компанія з факторингу, тому запропоновано здійснити розподіл процесу оцінювання ризику в площині різних суб'єктів-фінансових установ, що надають небанківські фінансові послуги.

Розглянуті нормативно-правові акти у сфері регулювання ринків небанківських фінансових послуг є неоднозначними, потребують доповнень та удосконалення з питань провадження ризико-орієнтованого підходу до оцінки показників діяльності фінансових компаній. Запропонований перелік кількісних показників оцінки ризику діяльності – один з можливих способів, на теперішній час, розширити глибину дослідження цього питання, через відсутність доступної фінансової звітності, чіткої політики Регулятора щодо критеріїв оцінки, диференціації за фінансовими послугами, що надають фінансові установи. Представлений підхід не є вичерпним за наявними показниками, але відповідає реальній можливості здійснити оцінку в сучасних умовах.

Подальші дослідження варто спрямувати на всебічне розширення системи кількісних показників оцінки ризику діяльності фінансових компаній та її практичну апробацію шляхом визначення важливості кожного показника за експертним судженням. Сформована система кількісних показників, що враховує усі вище перелічені складові здатна пришвидшити реагування Регулятора на будь-які негативні зміни у діяльності фінансових компаній, з одного боку, та розробити превентивні заходи щодо своєчасного внутрішнього управління виявленими ризиками фінансовими компаніями, з іншого.

AUTHORS CONTRIBUTIONS

Conceptualization: Valeriia Shorokh.
 Data curation: Valeriia Shorokh.
 Formal Analysis: Valeriia Shorokh.
 Funding acquisition: Valeriia Shorokh.
 Investigation: Valeriia Shorokh.
 Methodology: Valeriia Shorokh.
 Project administration: Valeriia Shorokh.
 Resources: Valeriia Shorokh.
 Software: Valeriia Shorokh.
 Supervision: Valeriia Shorokh.
 Validation: Valeriia Shorokh.
 Visualization: Valeriia Shorokh.
 Writing – original draft: Valeriia Shorokh.
 Writing – review & editing: Valeriia Shorokh.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Azarenkova, H. (2010). *Analiz modeliuvannia i upravlinnia ryzykamy (v skhemakh ta prykladakh)* [Analysis of modeling and risk management (in schemes and examples)] (240 p.). Lviv: Novyi svit-2000. (In Ukrainian). Retrieved from <http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/handle/123456789/593>
2. Balabanov, I. (1999). *Risk-menedzhment* [Risk management] (192 p.). Moscow: Finansy i statistika. (In Russian)
3. Bertinetti, G., Cavezzali, E., & Gardenal, G. (2013). *The effect of the enterprise risk management implementation on the firm value of European companies* (Working Papers 10). Università Ca' Foscari Venezia. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/53176386.pdf>
4. Blank, I. (2005). *Upravleniye finansovymi riskami* [Financial risk management] (600 p.). Kiev: Nika-Center. (In Russian)
5. Bondarenko, L., & Ukhova, I. (2019). The significance and influence of the systemically important banks on the performance banking and economic system. *Modern Economics*, 15(2), 27–35. (In Ukrainian). [https://doi.org/10.31521/modecon.V15\(2019\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V15(2019)-04)
6. Dyadyuk, M. (2002). *Ekonomichna otsinka ta vyznachennia pryiniatnoho rinvnia operatsiino-finansovoho ryzyku u pidpriemstvakh rozdribnoi torhivli* [Economic assessment and definition of acceptable level of operational and financial risk in retail trade enterprises] (Ph.D. Thesis). Kharkiv: Kharkiv State University of Food Technology and Trade. (In Ukrainian)
7. Haydarzhyska, O., & Chernikova, O. (2014). Directions for improvement of credit risk management. *Problemy pidvyshchennia efektyvnosti infrastruktury - Problems of improving the efficiency of infrastructure*, 38, 47–50. (In Ukrainian). Retrieved from <https://jrn.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/7240>
8. Hradil, A. (2006). *Financial risks in banking* [Finansovi ryzyky u bankivskii diialnosti] (Ph.D. Thesis). Kharkiv: KhNU. (In Ukrainian)
9. Khrystoforova, O., & Kucheriavenko, L. (2018). Organization of the management system of bank risks. *Sustainable development of economy*, 3(40), 176–182. (In Ukrainian)
10. LLC «Interregional investment and leasing company» (n.d.). *Balans (Zvit pro finansovyi stan) za 31.12.2020 r.* [Balance sheet (Statement of financial position) for 31.12.2020]. (In Ukrainian). Retrieved from <http://milk.in.ua/assets/files/20/finansova-zvitnist-za-2020-rik.pdf>
11. Markowitz, H. (1952). Portfolio selection. *Journal of Finance*, 7(1), 77–91. <https://www.jstor.org/stable/2975974>
12. Maryam, S., Robiansyah, A., & Jao, R. etc. (2020). Evolution of risk management. *Journal of Critical Reviews*, 7(1), 285–286. <http://dx.doi.org/10.31838/jcr.07.01.52>
13. Matlaha, L. (2012). Bankivskiy kapital v umovakh podolannia finansovoi kryzy [Bank capital in the conditions of overcoming the financial crisis]. *Ukrainska nauka: mynule, suchasne, maibutnie - Ukrainian science: the past, modern, future*, 17, 97–105. (In Ukrainian). Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26352/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%B0%20%D0%9B.pdf>
14. National Bank of Ukraine (2020). *Maibutnie rehuliuвання nebankivskoho lizynhu: bila knyha* [Future regulation of non-bank leasing: a white paper] (24 p.). (In Ukrainian). Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_lizing_2020.pdf?v=4
15. Pernarivskiy, O. (2004). Analiz, otsinka ta sposoby znyzhennia bankivskykh ryzykiv [Analysis, assessment and methods of reducing banking risks]. *Bulletin of the NBU*, 98(4), 44–48. (In Ukrainian). Retrieved from <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/1650>
16. Vasylieva, T. (2007). Problemy stvorennya ta funktsionuvannia spetsializovanykh innovatsiinykh bankiv [Problems of creation and functioning of specialized innovative banks]. *Visnyk Ukrainkoi akademii bankivskoi spravy - Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking*, 2(23), 1–6. (In Ukrainian)
17. Verbano, C., & Turra, F. (2010). A human factors and reliability approach to clinical risk management: Evidences from Italian cases. *Safety Science*, 48(5), 625–639. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2010.01.014>
18. Verbano, C., & Venturini, K. (2011). Development paths of risk management: approaches, methods and fields of application. *Journal of Risk Research*, 14(5), 519–550. <http://dx.doi.org/10.1080/13669877.2010.541562>
19. Verkhovna Rada of Ukraine (2004). *Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia zvitnosti finansovymy kompaniiamy, finansovymy ustanovamy - yurydychnymy osobamy publichnoho prava, dovirchymy tovarystvamy, a takozh yurydychnymy osobamy - subiektamy hospodariuvannia, yaki za svoim pravovym statusom ne ye finansovymy ustanovamy, ale maiut vyznachenu zakonamy ta normatyvno-pravovymy aktamy Derzhfinposlugh abo Natskomfinposlugh mozhlyvist nadavaty posluhy z finansovoho lizynhu* [On approval of the Procedure for reporting by financial companies, financial institutions - legal entities under public law, trust companies, as well as legal entities - business entities, which by their legal status are not financial institutions, but have defined by laws and regulations Derzhfinposlugh or Natskomfinposlugh opportunity to provide financial leasing services]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0431-04#Text>
20. Verkhovna Rada of Ukraine (2019). *Pro vnesennia zmin do deiaknykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia funktsii iz derzhavnogo rehuliuвання ryнкiv finansovykh poslugh* [Law of Ukraine «On amendments to some legislative acts of Ukraine to improve the functions of state regulation of financial services markets»]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text>
21. Verkhovna Rada of Ukraine (2019). *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro oboviazkovi finansovi normatyvy ta vymohy, shcho obmezhuut ryzyky za operatsiiamy z finansovymy aktyvamy finansovykh ustanov, shcho otrymaly litsenziiu na zdiisnennia hospodarskoi diialnosti z nadannia harantii ta poruchytelstv* [On approval of the Regulations on mandatory financial standards and requirements limiting risks on transactions with financial assets of financial institutions that have received a license to conduct business activities for the provision of guarantees and sureties]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1113-19#n16>
22. Verkhovna Rada of Ukraine (2020). *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vstanovlennia kryteriiv, za yakymy otsiniuetsia stupin ryzyku vid zdiisnennia diialnosti uchasykamy rynku nebankivskykh finansovykh poslugh, yikh suspilnu vazhlyvist, na pidstavi yaknykh vyznachaietsia periodychnist provedennia planovykh inspektsiinykh perevirok, ta poriadok yikh zastosuvannia* [On approval of the Regulation on establishing criteria for assessing the degree of risk from the activities of non-banking financial services market participants, their social importance, on the basis of which the frequency of scheduled inspections is determined, and the procedure for their application]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0157500-20#n24>

23. Vitlinskyi, V., & Velykoivanenko, H. (2004). *Ryzykolohiia v ekonomitsi ta pidpriemnytstvi [Riscology in economics and business]* (480 p.). Kyiv: KNEU. (In Ukrainian)
24. Vnukova, N., & Smolyak, V. (2006). *Ekonomichna otsinka ryzyku diialnosti pidpriemstv [Economic risk assessment of enterprises]* (184 p.). Kharkiv: INZHEK. (In Ukrainian)
25. Yepifanov, A. (1999). *Bankivska systema Ukrainy: teoriia i praktyka stanovlennia [The banking system of Ukraine: the theory and practice of formation]* (336 p.). Sumy: VVP «Mriia-1» LTD. (In Ukrainian)
26. Yepifanov, A., Vasylieva, T., & Kozmenko, S. (2012). *Management of bank's risks in 2 v. V.1 Management of basic banking operation's risks* (283 p.). Sumy: DVNZ "UABS NBU". (In Ukrainian). Retrieved from <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/50097>